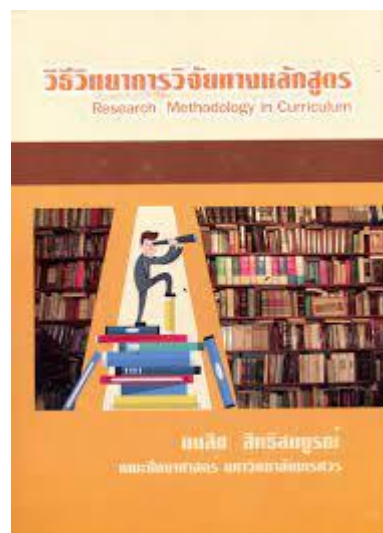

บทปริทัศน์หนังสือ (book review) วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร

จิราวรรณ เชื้อตาเล้ง¹

Thirawan chustaleng

ชื่อเรื่อง : วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร
Research Methodology in Curriculum
ผู้แต่ง : มนสิข สติสมบูรณ์
ปีที่พิมพ์ : 2563
สำนักพิมพ์ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จำนวนหน้า : 369 หน้า

เกริ่นนำ

ผู้เขียนได้เขียนขึ้นจากประสบการณ์การสอนในรายวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยการเรียบเรียงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งในการนำเสนอครั้งนี้ผู้เขียนได้ได้ลำดับเนื้อหาตามวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร พร้อมการยกตัวอย่างการปฏิบัติการวิจัยทางหลักสูตรเพื่อประกอบในทุกบท เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย สะดวกในการที่จะทำการศึกษาเรียนรู้ โดยเนื้อหาภายในประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กรอบแนวคิดการวิจัย การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้ การประเมินผล การแก้ไข การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การเขียนโครงการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย การประเมินผลงานการวิจัย งานวิจัยทางหลักสูตร บทสังเคราะห์งานวิจัย และสุดท้ายปัจฉิมบท

วัตถุประสงค์

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนมีความประสงค์ให้ผู้ที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีแบบแผนตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ซึ่งในสิ่งที่ผู้เขียนได้นำเสนอนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นตามลำดับขั้นตอนเพื่อนเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัยต่อไป

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ผู้รับผิดชอบบทปริทัศน์หนังสือ)
e-mail: Ita@windowsslive.com

สาระสำคัญ

หนังสือ วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร ผู้เขียนได้เขียนเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบด้วยการรวบรวมวิธีการวิจัยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตรมากยิ่งขึ้น โดยหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นทั้งสิ้น 14 บท ดังนี้

บทที่ 1 ปฐมบท

ในบทนี้ได้กล่าวถึงความหมายวิธีวิทยาการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการหรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ วิธิดำเนินการวิจัยทางหลักสูตรที่เป็นไปตามขั้นตอน วิธีการดำเนินการวิจัยที่ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักสูตร การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร วิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร

บทที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

เป็นการกล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร เป็นลำดับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากขั้นตอนหนึ่ง จนถึงผลการนำไปใช้ โดยมีวงจรการพัฒนาที่ประกอบด้วย (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร (2) การสร้างหลักสูตร (3) การทดลองใช้ (4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จะได้รับคือสามารถเข้าใจในวิธีการ แต่ละขั้นตอนของการวิจัยได้ง่าย เป็นตัวชี้แนะในการดำเนินการ ทราบผลที่จะเกิดขึ้นได้ เพื่อแนวทางในการกำหนดทิศทางอย่างถูกต้องและเหมาะสม

บทที่ 3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร

ในบทนี้จะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคนิควิธีการดำเนินการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร วิธีการสังเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์งานวิจัย การสร้างเครื่องมือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การลงภาคสนามเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูล การถอดบทเรียนเพื่อสรุปวิธีการปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ โดยการสรุปวิธีปฏิบัติและเผยแพร่ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดเห็นเพื่อทราบเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน ความต้องการ แนวทางแก้ไข การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ยืนยันข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร

บทที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยทางหลักสูตร

ในบทนี้จะกล่าวถึงการกำหนดแนวคิดการวิจัย โดยเริ่มจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ปัญหา กำหนดปัญหา และการหาแนวทางแก้ไข การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยแหล่งที่มาของกรอบแนวคิดโดยเป็นการศึกษาซึ่งประกอบด้วยตัวแปรและการระบุความสัมพันธ์ของตัวแปร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นการสังเคราะห์ที่ผู้วิจัยจะต้องกำหนดขึ้นเอง วิธีการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเป็นการเขียนแบบพรรณนาหรืออาจเขียนได้เป็นแบบแผนผังความคิดซึ่งในบทนี้จะมีหลักเกณฑ์ในการเขียนกรอบแนวคิดวิจัย หลักการสำคัญที่ใช้ในการเขียนแนวคิดการวิจัย ประโยชน์ของกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 5 การสร้างหลักสูตร

ในบทนี้จะอธิบายถึงการสร้างหลักสูตรที่จะต้องประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดกิจกรรมหลักสูตร และอื่นๆที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักสูตร การจัดลำดับของข้อมูลในการกำหนดปัญหาเพื่อศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

การยกร่างหลักสูตรซึ่งเป็นการลงรายละเอียดตามองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรซึ่งจะต้องเป็นการอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องหรือความเหมาะสมของหลักสูตร ซึ่งผู้เขียนนำเสนอไว้ 2 วิธีคือ การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง และการวิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของหลักสูตร รวมไปถึงในบทนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอเทคนิควิธีการตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร เทคนิคการตรวจสอบประสิทธิผลหลักสูตรเพื่อพิจารณาจากผลการทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

บทที่ 6 การทดลองใช้หลักสูตร

ในบทนี้ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการทดลองใช้หลักสูตร ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ การจัดทำตัวแปรอิสระ การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน การวัดตัวแปรตาม การออกแบบการทดลองใช้หลักสูตรซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอรูปแบบแผนการวิจัย คือ การทดลองแบบกลุ่มเดียว การทดลองแบบเดี่ยว การทดลองแบบสองกลุ่ม พร้อมทั้งมีการนำเสนอตัวอย่างการคำนวณเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

บทที่ 7 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรที่ผู้เขียนได้เสนอเพื่อเป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อทำการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณค่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด โดยการประเมินหลักสูตรจะต้องคำนึงถึง จุดมุ่งหมายสำคัญในการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมิน เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร และประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น

บทที่ 8 การแก้ไข การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในบทนี้ได้กล่าวถึงการแก้ไข ปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมและสนองความต้องการของผู้เรียนได้ หรือเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม การแก้ไขหลักสูตรบางส่วนที่กำลังใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เน้นการแก้ไขเป้าหมาย และกระบวนการของหลักสูตร ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรควรให้สอดคล้องกับสภาพบริบทผู้เรียน สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน สภาพความพร้อมและสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งการแก้ไข การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผู้เขียนยกตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร

บทที่ 9 การเขียนโครงการวิจัยทางหลักสูตร

การเขียนโครงการวิจัยทางหลักสูตรผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการดำเนินการที่จะต้องประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ และระเบียบวิธีการศึกษา รวมไปถึงผู้เขียนได้เสนอวิธีการกำหนดชื่อเรื่องที่มีองค์ประกอบสำคัญอย่างใดบ้าง การนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่จะต้องมีการเขียนให้เห็นถึงปัญหา ทฤษฎี หลักการ ข้อเท็จจริงหรือแรงจูงใจที่ทำให้พัฒนาหลักสูตร การเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางหลักสูตรเพื่อเป้าหมายถึงประโยชน์ คุณค่า และสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ขอบเขตของการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบปัญหาให้มีความชัดเจนในการที่จะไปสู่กระบวนการวิจัยที่เหมาะสมต่อไป

บทที่ 10 การเขียนรายงานการวิจัย

ในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอถึงตัวอย่างแบบแผนการเขียนรายงานวิจัย องค์ประกอบสำคัญที่จะต้องนำเสนอวิธีการเขียนและนำเสนอผลการวิจัยที่มีความชัดเจนเป็นไปตามการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวอย่างการนำเสนอผลการ

วิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ รวมไปถึงแนวทางการนำเสนอภาคผนวกเพื่ออ้างอิงเนื้อหาและความเป็นมาของการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 11 การประเมินผลงานการวิจัยทางหลักสูตร

ผู้เขียนนำเสนอเกณฑ์ที่หลากหลายในการประเมินค่ากับผลงานการวิจัยที่ได้ศึกษาเพื่อดูว่ามีคุณภาพเพียงไร โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพวิจัย เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการพัฒนาวิจัยทางหลักสูตรที่เป็นตามหลักเกณฑ์ของการประเมิน

บทที่ 12 งานวิจัยทางหลักสูตร

ผู้เขียนได้หยิบยกตัวอย่างของงานวิจัยทางหลักสูตรโดยนำเสนอของบทคัดย่อของงานวิจัย ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2553 – 2562 ซึ่งถือได้ว่ายังอยู่ในระหว่างช่วงปีที่ยังมีความสนใจและสามารถนำไปใช้ศึกษาแนวทางได้เป็นอย่างดี

บทที่ 13 บทสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตร

บทสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตรผู้วิจัยได้ประมวลภาพรวมในประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดชื่อปัญหาการวิจัยทางหลักสูตร ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย การเขียนจุดมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย คำนิยามศัพท์ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการวิจัยในการยกร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

บทที่ 14 ปัจฉิมบท

ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการวิจัยทางหลักสูตร วงจรของวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตรที่เป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายของการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ประเด็นข้อผิดพลาดที่มักพบบ่อยในงานวิจัยทางหลักสูตรเพื่อเป็นการช่วยหาแนวทางแก้ไขก่อนที่จะเกิดปัญหา และได้หลีกเลี่ยงถึงปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง 50 ประเด็นคำถามงานวิจัยทางหลักสูตร เพื่อทบทวนสร้างความเข้าใจ และตอบคำถามในงานวิจัยของตัวเองได้ และเป็นข้อควรระวังในวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดได้น้อยที่สุด แนวโน้มของหลักสูตรที่เป็นไปตามสภาพบริบทของสังคมและบริบทของผู้เรียน รวมไปถึงแนวโน้มการวิจัยทางหลักสูตรที่เน้น 10 สมรรถนะหลักในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เขียนได้นำเสนอในปัจฉิมบทนี้

คุณค่า

หนังสือ วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตรคุณสมบัตพิเศษของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาทุกบท โดยการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านที่เป็นผู้เริ่มต้นในการศึกษาวิจัยทางหลักสูตร อีกทั้งในทุกบทผู้เรียนได้นำเสนอโดยการหยิบยกตัวอย่างอย่างหลากหลายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของผู้ที่ศึกษา ยกตัวอย่างประเด็นของปัญหาที่อาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่องานวิจัย อีกทั้งได้เสนองานวิจัยที่เป็นตัวอย่างในการสร้างแบบแผนของงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อศึกษาและแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

มนสิข สิริสมบุญ. (2563). *วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.